

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 20 lutego 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

Prezes SN Piotr Prusinowski (przewodniczący, sprawozdawca)
SSN Krzysztof Rączka
SSN Krzysztof Staryk

w sprawie z powództwa K. B.
przeciwko Skarbowi Państwa - Komendantowi [...]
o wyrównanie ekwiwalentu za niewykorzystany urlop wypoczynkowy,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 20 lutego 2024 r.,
skargi kasacyjnej strony pozwanej od wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie
z dnia 11 marca 2022 r., sygn. akt III APa 25/21,

- I. oddała skargę kasacyjną,**
- II. zasądza od pozwanego na rzecz powoda 1.800 zł (tysiąc osiemset) tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Powód K. B. pozwem z dnia 22 października 2020 r. wniósł o zasądzenie od pozwanego Skarbu Państwa - Komendanta [...] kwoty 19.021 zł tytułem ekwiwalentu za niewykorzystany urlop wypoczynkowy wraz z ustawowymi odsetkami od 26 listopada 2017 r. do dnia zapłaty.

W odpowiedzi na pozew Skarb Państwa, reprezentowany przez Komendanta [...], wniósł o oddalenie powództwa w całości oraz o zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów procesu według norm przepisanych.

Sąd Okręgowy w Warszawie, wyrokiem z dnia 2 lutego 2021 r. zasądził od pozwanego na rzecz powoda żadaną w pozwie kwotę tytułem wyrównania ekwiwalentu pieniężnego za niewykorzystany urlop wypoczynkowy z odsetkami za opóźnienie w wysokości ustawowej od dnia 26 listopada 2017 r. do dnia zapłaty. W pozostałym zakresie powództwo oddalił.

Sąd Okręgowy ustalił, że powód pełnił służbę w Biurze Ochrony Rządu w okresie od dnia 1 sierpnia 2002 r. do dnia 25 listopada 2017 r. W dniu zwolnienia ze służby pozostawał w dyspozycji Szefa BOR. Stosunek służbowy został rozwiązany na podstawie art. 35 ust. 1 oraz art. 39 pkt 1 ustawy z 16 marca 2001 r. o Biurze Ochrony Rządu (jednolity tekst: Dz.U. z 2017 r., poz. 985 ze zm.).

Wraz ze zwolnieniem ze służby powodowi wypłacono 52.311,34 zł tytułem ekwiwalentu pieniężnego za 198 dni niewykorzystanego urlopu wypoczynkowego. Do obliczenia ekwiwalentu przyjęto współczynnik 1/30. Ekwiwalent wyliczony z wykorzystaniem wskaźnika 1/22 za 198 dni niewykorzystanego urlopu wypoczynkowego winien wynieść 71.333,46 zł. Na rzecz powoda nie wypłacono zatem kwoty 19.022,12 zł.

Zdaniem Sądu żadna z istotnych okoliczności faktycznych sprawy nie była sporna, strony prezentowały jedynie odmienne stanowiska co do wykładni oraz zastosowania przepisów prawa materialnego. Z uwagi na podniesienie przez stronę pozwaną zarzutu przedawnienia w pierwszej kolejności Sąd rozważył jego zasadność. Zarzut ten dotyczył roszczeń powoda wywodzonych w odniesieniu do niewykorzystanego urlopu za lata 2012-2013. Przytoczywszy relewantne w sprawie przepisy dotyczące przedawnienia, Sąd uznał, że urlop za 2012 r. powinien powód wykorzystać najpóźniej do 31 marca 2013 r., a więc uległ on przedawnieniu 31 marca 2016 r. Podobnie, urlop za 2013 r. powinien być wykorzystany najpóźniej do 31

marca 2014 r., a zatem 31 marca 2017 r. również uległ on przedawnieniu. Jednakże, zdaniem Sądu Okręgowego, zgłoszony przez pozwanego zarzut przedawnienia nie mógł uniemożliwić dochodzenia przez powoda zapłaty ekwiwalentu za lata 2012-2013, gdyż ustalone okoliczności wskazują, że pozwany zrzekł się korzystania z tego zarzutu w odniesieniu do zgłoszonych przez powoda roszczeń. Mianowicie w załączonych do sprawy aktach osobowych znajduje się pochodzący od pozwanego, datowany na 22 listopada 2017 r. dokument („Zestawienie należności pieniężnych funkcjonariusza zwolnionego ze służby stałej”), z którego wynika, że Decyzją MSWiA nr [...] z 5 października 2017 r. na podstawie art. 35 ust. 3 oraz art. 39 pkt 1 ustawy z 16 marca 2001 r. o Biurze Ochrony Rządu powód jest uprawniony m.in. do otrzymania ekwiwalentu pieniężnego za urlop wypoczynkowy, w tym za wspomniane lata 2012-2013 w wymiarze odpowiednio 18 i 36 dni. Sąd podkreślił, że w sprawie nie można stwierdzić, iż pozwany uznał roszczenie (a co za tym idzie - że uległ przerwaniu biegu terminu przedawnienia prawa do urlopu za 2012 i 2013 r.), gdyż po pierwsze nie określił wysokości należnych powodowi świadczeń, a po drugie trzyletni okres przedawnienia roszczenia w stosunku do w/w urlopu już upłynął, jednakże pozwany potwierdził dalsze przysługiwanie powodowi wskazanych roszczeń co do zasady (złożył oświadczenie, że powód otrzyma ekwiwalent za niewykorzystany urlop wypoczynkowy za lata wskazane w tym dokumencie, w tym za 2012 i 2013 r., kwestionowane w niniejszym procesie i określił dokładnie ilość dni, za jakie nastąpi wypłata tego świadczenia, a ponadto wypłacił powodowi ekwiwalent za niewykorzystany urlop, uwzględniając 18 dni urlopu za 2012 r. i 36 dni za 2013r.).

Następnie Sąd odniósł się do zasadności roszczeń powoda, mając na uwadze treść przepisów prawa materialnego regulujących zasady ustalania i wypłaty ekwiwalentu pieniężnego za niewykorzystany urlop wypoczynkowy (art. 105 ust. 1 pkt. 2 ustawy o BOR) i stwierdził, że roszczenie było uzasadnione tak co do zasady, jak i co do wysokości. Sąd przypomniał, że tożsama norma skierowana do policjantów na podstawie wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 30 października 2018 r. sygn. akt K 7/15 (Dz.U. poz. 2102) utraciła moc w dniu 6 listopada 2018 r. w zakresie, w jakim ustalała wysokość ekwiwalentu pieniężnego za 1 dzień niewykorzystanego urlopu wypoczynkowego lub dodatkowego w wymiarze 1/30 części miesięcznego uposażenia. Sąd przypomniał też, że współczynnik 1/22

przysługuje funkcjonariuszom Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Wywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego i żołnierzom zawodowym. Z kolei do funkcjonariuszy Służby Więziennej zastosowanie ma jeszcze wyższy współczynnik 1/21. W przypadku zaś funkcjonariuszy Straży Pożarnej, ustawa regulująca funkcjonowanie tych służb odsyła w tym zakresie do stosowania przepisów Kodeksu pracy. Skonkludowano, że regulacje nie są ujednolicone, w związku z czym poszczególne służby mundurowe są w zakresie ustalania wysokości ekwiwalentu pieniężnego za niewykorzystany urlop wypoczynkowy traktowane w różny sposób.

W sprawie poza sporem pozostawało, że pozwany wyliczył wypłacone powodowi świadczenie według najmniej korzystnego uregulowania, a więc uwzględniając współczynnik 1/30 miesięcznego uposażenia i w tym zakresie odwołał się między innymi do art. 88, 108f i 110 ustawy o BOR. W ocenie Sądu Okręgowego, przepisy te nie mogły jednak znaleźć zastosowania w sprawie, gdyż nie odnoszą się do ustalania wysokości ekwiwalentu za niewykorzystany urlop, lecz powstania lub zmiany uposażenia w trakcie danego miesiąca, uposażenia za okresy przebywania na zwolnieniu lekarskim i wysokości utraconego uposażenia za nieusprawiedliwioną nieobecność. Zdaniem Sądu Okręgowego przyjęcie przez ustawodawcę w takich sytuacjach do obliczeń współczynnika 1/30 (a więc uwzględniającego w miesiącu średnio 30 dni), nie przesądza o tym, że taki sam współczynnik należy zastosować do ustalania wysokości ekwiwalentu pieniężnego za niewykorzystany urlop, zwłaszcza w sytuacji, gdy na potrzeby udzielania funkcjonariuszowi urlopu wypoczynkowego w naturze ustawa o BOR, w art. 68 przyznawała im prawo do urlopu w wymiarze liczonym dniami roboczymi (od poniedziałku do piątku, z wyłączeniem dni ustawowo wolnych od pracy). Podstawy roszczenia powoda zdaniem Sądu nie można także upatrywać w ustawie o Policji, gdyż stosowne uregulowanie zostało uznane przez Trybunał Konstytucyjny za niezgodne z Konstytucją. Sąd podkreślił wreszcie, że interpretacja prezentowana przez stronę pozwaną oraz zastosowanie w odniesieniu do powoda współczynnika 1/30, powoduje, że ekwiwalent za urlop wypoczynkowy jest obliczany w taki sposób, jakby ustawa określała wymiar urlopu w dniach kalendarzowych, a nie w dniach roboczych, co jest sprzeczne z art. 66 ust. 2 Konstytucji RP i art. 68 ust. 1 ustawy o BOR. W takim

samym tonie wypowiedział się Trybunał Konstytucyjny w powoływanym powyżej wyroku w odniesieniu do art. 115a ustawy o Policji. Wykładnia stosowana przez pozwanego skutkuje więc zaniżeniem ekwiwalentu za czas niewykorzystanego urlopu i w sposób niekorzystny kształtuje uprawnienia funkcjonariuszy w tym zakresie, ponieważ urlop w naturze jest wykorzystywany w dniach roboczych, natomiast świadczenie ekwiwalentne ustalane tak, jak gdyby przysługiwał on w dniach kalendarzowych, uśrednionych jako 30 dni w miesiącu.

Sąd Okręgowy stanął na stanowisku, że zastosowanie w drodze analogii powinny znaleźć uregulowania skierowane do najszerszego kręgu osób, a więc przepisy Kodeksu pracy. W związku z powyższym Sąd odwołał się do art. 173 k.p. oraz wydanego na podstawie zawartego w nim upoważnienia, rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z 8 stycznia 1997 r. w sprawie szczegółowych zasad udzielania urlopu wypoczynkowego, ustalania i wypłacania wynagrodzenia za czas urlopu oraz ekwiwalentu pieniężnego za urlop (Dz.U. Nr 2, poz. 14). Ustaliwszy niewypłaconą część ekwiwalentu za urlop na kwotę 19.022,12 zł, stwierdził Sąd, że powód dochodził kwoty 19.021 zł, wobec czego ta kwota, jako mniejsza została na jego rzecz zasądzona, zgodnie z dyspozycją art. 321 § 1 k.p.c. O odsetkach za opóźnienie w wysokości ustawowej Sąd Okręgowy orzekł stosownie do treści art. 481 § 1 i 2 k.c. mając na uwadze daty wymagalności zasądzonej należności.

Sąd Apelacyjny uznał, że apelacja jako bezzasadna podlega oddaleniu. W ocenie Sądu Apelacyjnego, ustalenia faktyczne poprzedzające rozważania Sądu Okręgowego są trafne i znajdują pełne odzwierciedlenie w zgromadzonym materiale dowodowym, który Sąd Okręgowy rozważył w granicach dyspozycji art. 233 § 1 k.p.c. Wobec tego, Sąd Apelacyjny podzielił ustalenia Sądu Okręgowego i przyjął je za własne, co zniósło potrzebę ich szczegółowego przytaczania.

Odnosząc się do stawianych zaskarżonemu wyrokowi zarzutów naruszenia przepisów prawa materialnego, Sąd Apelacyjny wskazał, że prawidłowo stwierdził Sąd Okręgowy, że w ustawie o BOR brak jest przepisów regulujących wysokość ekwiwalentu i sposobu jego obliczania. W tym zakresie nie został też wydany akt wykonawczy do ustawy. Sąd Apelacyjny potwierdził, że regulacje w tym zakresie znalazły się już w ustawie z dnia 8 grudnia 2017 r. o Służbie Ochrony Państwa (Dz.U. z 2020 r., poz. 384), jednakże z uwagi na brzmienie jej przepisów przejściowych, to

jest art. 359 ust. 8 ustawy o SOP, nie mogły mieć zastosowania w odniesieniu do roszczeń powoda. Potwierdzono i zaaprobowano zatem argumentację przedstawioną przez Sąd Okręgowy. Sąd stwierdził, że sugerowana w apelacji interpretacja pozostaje w ewidentnej sprzeczności z treścią art. 68 ust. 1 ustawy o BOR: z jednej bowiem strony każdy funkcjonariusz BOR miał prawo do wykorzystania urlopu w naturze w dniach roboczych, jak każdy inny pracownik, z drugiej zaś strony świadczenie ekwiwalentne za niewykorzystany w naturze urlop miałoby być ustalane, tak, jak gdyby urlop przysługiwał w dniach kalendarzowych, uśrednionych jako 30 dni w miesiącu. Potwierdzono również istnienie luki w prawie, którą zgodnie z rozstrzygnięciem Sądu Okręgowego należało wypełnić poprzez sięgnięcie do przepisów Kodeksu pracy. Zdaniem Sądu przeszkody do ich zastosowania nie stanowi ani odesłanie z art. 30a ustawy o BOR (dotyczy ono jedynie uprawnień pracowników związanych z rodzicielstwem i odsyła w tym zakresie do przepisów Kodeksu pracy, z wyjątkami tam wskazanymi), ani też okoliczność, że uregulowania dotyczące funkcjonariuszy BOR w innych kwestiach są bardziej korzystne, aniżeli te dotyczące ogółu pracowników (w szczególności tych zatrudnionych na podstawie umowy o pracę).

Sąd Apelacyjny nie podzielił również poglądu, że Sąd Okręgowy przy dokonywaniu wykładni przepisów ustawy o BOR nie wziął pod uwagę całokształtu jej przepisów o charakterze płacowym, gwarancyjnym oraz odmienności regulacji, autonomiczności i kompletności ustaw pragmatycznych. Powyższe argumenty mogłyby zdaniem Sądu odgrywać rolę, ale jedynie w przypadku, gdyby ustawa o BOR zawierała w spornym zakresie odpowiednią regulację prawną. Niewątpliwe dla Sądu pozostaje, że ustawa o BOR regulacji w tym przedmiocie w ogóle nie zawierała. Z tych też przyczyn przywołane w uzasadnieniu apelacji orzecznictwo, niezależnie od jego słuszności, jako nieadekwatne do okoliczności sprawy nie mogło mieć wpływu na jej rozstrzygnięcie.

Odnosząc się do kwestii związanych z przedawnieniem roszczenia o ekwiwalent za niewykorzystany urlop wypoczynkowy za lata 2012-2013, Sąd Apelacyjny uznał stanowisko pozwanego zmierzające do wykazania, że pozwany nie zrzekł się korzystania z zarzutu przedawnienia za nietrafne i sprzeczne z materiałem dowodowym zgromadzonym w sprawie. Potwierdzono, że Sąd pierwszej instancji

zasadnie przyjął, że w ustalonym stanie faktycznym nie doszło do przerwania biegu przedawnienia, natomiast nastąpiło skuteczne zrzeczenie się przez pozwanego korzystania z zarzutu przedawnienia w odniesieniu do roszczenia o ekwiwalent za niewykorzystany urlop wypoczynkowy za 2012 i 2013 r.

Pozwany, reprezentowany przez Prokuratorię Generalną Rzeczypospolitej Polskiej zaskarżył powyższy wyrok skargą kasacyjną w całości, zarzucając naruszenie:

1) art. 173 k.p. oraz wydanego na podstawie zawartego w nim upoważnienia rozporządzenia wykonawczego Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 8 stycznia 1997 r. w sprawie szczegółowych zasad udzielania urlopu wypoczynkowego, ustalania i wypłacania wynagrodzenia za czas urlopu oraz ekwiwalentu pieniężnego za urlop (Dz.U. Nr 2, poz. 14) - przez ich niewłaściwe zastosowanie w sprawie, podczas gdy niedopuszczalne jest stosowanie wprost lub w drodze analogii przepisów prawa pracy do regulowania administracyjnoprawnego stosunku służbowego funkcjonariuszy służby mundurowej Biura Ochrony Rządu (obecnie [...]), jeśli pragmatyka służbowa nie zawiera wyraźnego ustawowego odesłania do stosowania przepisów Kodeksu pracy w danym zakresie regulacji, w tym w zakresie ekwiwalentu funkcjonariusza za niewykorzystany urlop wypoczynkowy;

2) art. 105 ust. 1 pkt 2 w zw. z art. 98 ust. 1 w związku z art. 68 ust. 1 ustawy z dnia 16 marca 2001r. o Biurze Ochrony Rządu (jednolity tekst: Dz.U. z 2017 r., poz. 985) przez ich błędną wykładnię i przyjęcie, że na skutek braku uregulowania wprost w tych przepisach wysokości współczynnika dla obliczania ekwiwalentu pieniężnego za niewykorzystany urlop wypoczynkowy w ustawie o BOR występuje luka prawna i brak było podstawy prawnej dla stosowania praktyki uznaniowego ustalania i wypłacania tego ekwiwalentu funkcjonariuszom BOR przy zastosowaniu przez Komendanta BOR (aktualnie SOP) wybranego przez niego w powiązaniu z przepisami ustawy o BOR współczynnika 1/30, oraz na skutek przyjęcia, że przeciwko przyjęciu współczynnika 1/30 przemawia przepis art. 68 ust. 1 powołanej ustawy;

3) art. 117 § 2 k.c. w zw. z art. 65 § 1 k.c. przez niewłaściwe zastosowanie w następstwie uznania, że strona pozwana wypłacając ekwiwalent pieniężny za zaległy i niewykorzystany urlop wypoczynkowy z zastosowaniem przyjmowanego od lat

konsekwentnie współczynnika 1/30 odnośnie przedawnionych w chwili odejście ze służby praw do urlopów w naturze (w niniejszej sprawie za lata 2012-2013) skutecznie zrzekła się wobec powoda w sposób dorozumiany zarzutu przedawnienia roszczeń wobec zgłoszonego dopiero w obecnym postępowaniu roszczenia o dopłatę ekwiwalentu pieniężnego w części niezaspokojonej przez pozwanego wynikającej z zastosowania żądanej przez powoda wyższej stawki, podczas gdy dobrowolna pierwotna wypłata ekwiwalentu pieniężnego za zaległy i niewykorzystany urlop wypoczynkowy funkcjonariuszy BOR (obecnie SOP) przy przyjmowanej konsekwentnie za cały okres służby wstecz jednej stawki, wobec wszystkich funkcjonariuszy tej służby, nie może być poczytane za skuteczne zrzeczenie się zarzutu przedawnienia wobec roszczenia sformułowanego później przez powoda w oparciu o żądaną przez niego stawkę nie wynikającą z treści pragmatyki służbowej BOR, skoro w chwili jej dokonywania pierwotna czynność wypłaty ekwiwalentu pieniężnego za zaległy i niewykorzystany urlop nie była objęta świadomością częściowego charakteru tego świadczenia i nie stanowiła aktu świadomego lub dorozumianego wypłacenia ekwiwalentu w części.

Pozwany wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Apelacyjnego i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania i pozostawienie temu Sądowi rozstrzygnięcia w całości o kosztach postępowania kasacyjnego oraz rozpoznanie skargi kasacyjnej na rozprawie.

Powód w odpowiedzi na skargę kasacyjną pozwanego wniósł o jej oddalenie oraz zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna jest nieuzasadniona.

Rozpoznawana sprawa jest kolejną sprawą zainicjowaną skargą Skarbu Państwa reprezentowanego przez Komendanta [...], dotyczącą prawa do ekwiwalentu za niewykorzystany urlop funkcjonariuszy Biura Ochrony Rządu.

Należy mieć na uwadze, że Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 20 października 2022 r., II PSKP 122/21 (OSNP 2023, nr 4, poz. 42), w którym stroną pozwaną, tak jak w niniejszej sprawie, był Skarb Państwa-Komendant [...], a przedmiot sporu był

tożsamy z przedmiotem sporu aktualnie rozpoznawanej sprawy, wypowiedział się co do wątpliwości prawnych wyartykułowanych w obecnie rozpoznawanej skardze kasacyjnej. Stanowisko wyrażone w powyższym wyroku, Sąd Najwyższy aprobował w kolejnych judykatach (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 8 grudnia 2022 r., II PSK 47/22; z dnia 9 marca 2023 r., II PSK 44/22; z dnia 29 marca 2023 r., II PSK 119/22; z dnia 5 kwietnia 2023 r., II PSK 75/22; z dnia 13 kwietnia 2023 r., II PSK 45/22; z dnia 13 kwietnia 2023 r., II PSK 70/22; z dnia 21 czerwca 2023 r., II PSK 159/22; z dnia 12 lipca 2023 r., II PSK 80/22) oraz w wyrokach: z dnia 25 października 2023 r., II PSKP 28/22 (LEX nr 3618386); oraz z dnia 10 stycznia 2024 r., II PSKP 14/23 (niepublikowany).

We wzorcowym wyroku z 20 października 2022 r., stwierdzono, że zabieg rekonstrukcji podstawy prawnej rozstrzygnięcia sprawy polegający na wykorzystaniu przepisów ustawy o statusie *lex generalis* dla prawa pracy, zawierającej przepisy odzwierciedlające zasady prawa urlopowego, celem uzupełnienia luki w przepisach pragmatyki służbowej regulującej niepracownicze zatrudnienie funkcjonariusza służby mundurowej, okazało się w pełni uprawnione i całkowicie prawidłowe nie tylko z punktu widzenia współstosowania przepisów Konstytucji RP ale także z punktu widzenia prawa Unii Europejskiej.

Sąd Najwyższy przypomniał, że zgodnie z utrwalonym orzecnictwem Sądu Najwyższego (zapoczątkowanym wyrokami: z 18 grudnia 2006 r., II PK 17/06, OSNP 2008, nr 1-2, poz. 8; z 5 grudnia 2006 r., II PK 18/06, OSNP 2008, nr 1-2, poz. 7 i podtrzymanym chociażby w orzeczeniach z 20 września 2011 r., I UK 59/11, OSNP 2012, nr 19-20, poz. 247; z 18 listopada 2020 r., III PK 53/19, OSNP 2021, nr 6, poz. 64 oraz z 10 kwietnia 2019 r., II UK 504/17, OSNP 2020, nr 2, poz. 19; zob. także K. Kowalik-Bańczyk, Badanie z urzędu naruszenia prawa wspólnotowego przy rozpoznawaniu skargi kasacyjnej przez Sąd Najwyższy. Glosa do wyroku Sądu Najwyższego z dnia 18 grudnia 2006 r., II PK 17/06, EPS 2009, nr 4, s. 43-48 oraz Uwzględnianie przez sąd z urzędu zarzutów opartych na prawie wspólnotowym, EPS 2007, nr 12, s. 10-20, a także M. P. Baran, Stosowanie z urzędu prawa Unii Europejskiej przez sądy krajowe, Warszawa 2014, s. 52), sąd ma obowiązek uwzględnić prawo unijne zawsze, gdy przepisy prawa krajowego wdrażają przepisy unijnych dyrektyw albo w jakikolwiek inny sposób wchodzą w zakres podmiotowy,

przedmiotowy i temporalny prawa unijnego (sprawa unijna, zob. D. Miąsik, Sprawa wspólnotowa przed sądem krajowym, EPS 2008, nr 9, s. 16-22).

Sąd Najwyższy podkreślił, że sprawa o ekwiwalent za urlop wypoczynkowy funkcjonariusza służb mundurowych jest niewątpliwie sprawą unijną, bowiem zgodnie z orzecznictwem TSUE, dyrektywa 2003/88/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 4 listopada 2003 r. dotycząca niektórych aspektów organizacji czasu pracy (Dz.U. UE L z 2003 r. Nr 299, s. 9, ze zm.) znajduje zastosowanie do funkcjonariuszy służb mundurowych w zakresie ich uprawnień do urlopu wypoczynkowego (w odniesieniu do żołnierzy zawodowych zob. wyrok z 15 lipca 2021 r., Ministrstvo za obrambo, C-742/19, ECLI:EU:C:2021:597, pkt 50; w odniesieniu do strażaków zawodowych zob. z 9 marca 2021 r., Stadt Offenbach am Main, C-580/19, C-580/19, ECLI:EU:C:2021:183, pkt 61). Roszczenie funkcjonariusza [...] (Biura Ochrony Rządu) o ekwiwalent za niewykorzystany urlop objęte jest więc zakresem przedmiotowym i podmiotowym normowania dyrektywy 2003/88/W.

Sąd Najwyższy stwierdził, że zgodnie z orzecznictwem TSUE, stosując prawo krajowe w obszarze objętym zakresem normowania dyrektywy, należy dokonywać jego wykładni w najszerszym możliwym zakresie w świetle brzmienia i celu tej dyrektywy, uwzględniając przy tym wszystkie przepisy prawa krajowego i odwołując się do uznanych w porządku krajowym metod wykładni, tak by zapewnić pełną skuteczność rozpatrywanej dyrektywy i dokonać rozstrzygnięcia zgodnego z realizowanymi przez nią celami. Dlatego z punktu widzenia prawa unijnego (a konkretnie zasady prounijnej wykładni prawa krajowego) w pełni dozwolone jest wykorzystanie przepisów Kodeksu pracy do uzupełnienia luk w pragmatykach dotyczących służb mundurowych – luk wynikających czy to z pominięcia prawodawczego (jak w przypadku art. 105 ustawy o BOR), czy też z pominięcia przepisu pragmatyki służbowej z powodu jego sprzeczności z prawem unijnym (jak w przypadku art. 188 ust. 6 ustawy o SOP w pierwotnym brzmieniu).

Sąd Najwyższy odniósł się także do kwestii przedawnienia roszczenia o ekwiwalent za urlop wypoczynkowy i stwierdził, że zarzucie się zarzutu przedawnienia może nastąpić w sposób wyraźny lub dorozumiany (zamiast wielu zob. uchwała siedmiu sędziów Sądu Najwyższego – zasada prawna z 14 kwietnia

1972 r., III PZP 6/72, OSNC 1972, nr 9, poz. 153). Dorozumiane oświadczenie woli dłużnika o zrzeczeniu się zarzutu przedawnienia można przyjąć wówczas, gdy jego zamiar zrzeczenia się zarzutu przedawnienia wynika w sposób niewątpliwy z towarzyszących temu oświadczeniu okoliczności (wyrok Sądu Najwyższego z 21 lipca 2004 r., V CK 620/03, LEX nr 137673, wymienia takie okoliczności jak np. pertraktacje dłużnika z wierzycielem na temat rozłożenia długu na raty, zawarcie umowy nowacyjnej, zawarcie ugody sądowej lub pozasądowej). W rachubę wchodzi więc każde zachowanie się dłużnika, które ujawnia jego wolę w sposób dostateczny (wyrok Sądu Najwyższego z 12 października 2006 r., I CSK 119/06, LEX nr 395217).

Sąd Najwyższy ocenił też, że pozwany zrzekł się w okolicznościach faktycznych tamtej sprawy zarzutu przedawnienia, skoro wypłacił powodowi tytułem ekwiwalentu za niewykorzystany urlop sumę pieniężną odpowiadającą iloczynowi 1/30 wynagrodzenia oraz wszystkich dni niewykorzystanego urlopu (przedawnionych w naturze i nieprzedawnionych). Już zatem w świetle prawa krajowego oczywiste jest, że nie doszło do naruszenia art. 117 § 2 k.c. Podkreślił, że stanowisko to wzmacnia dodatkowo uwzględnienie optyki prawa unijnego i chociaż zgodnie z zasadą autonomii proceduralnej i pewności prawa pozostawia ono w gestii państw członkowskich – co do zasady – regulowanie terminów przedawnienia i innych instytucji dawności, to dopuszcza ocenę wpływu tych terminów – *in concreto* – na skuteczność prawa unijnego. W odniesieniu zaś do przedawnienia roszczeń pracownika o ekwiwalent za niewykorzystany urlop standard unijny został ukształtowany w wyroku TSUE z 22 września 2022 r. C-120/21, LB p. TO, (ECLI:EU:C:2022:718). Zgodnie z tym orzeczeniem trzyletni termin przedawnienia takiego roszczenia pracownika jest co do zasady zgodny z prawem unijnym. Niedopuszczalne jest jednak „pod pretekstem zagwarantowania pewności prawa – aby pracodawca mógł powołać się na swoje własne uchybienie polegające na braku umożliwienia pracownikowi rzeczywistego skorzystania z prawa do corocznego płatnego urlopu, w celu wywiedzenia z niego – w ramach powództwa tego pracownika z tytułu tego samego prawa – korzyści poprzez podniesienie przedawnienia owego prawa” (pkt 48). Oddalenie z powodu przedawnienia powództwa o ekwiwalent wniesionego przez pracownika, któremu pracodawca nie umożliwił wykorzystania prawa do urlopu w naturze, „oznaczałoby dopuszczenie

zachowania prowadzącego do bezpodstawnego wzbogacenia pracodawcy z naruszeniem samego celu poszanowania zdrowia pracownika, o którym mowa w art. 31 ust. 2 karty” (pkt 52 z odwołaniem do wyroku TSUE z 29 listopada 2017 r., C-214/16, King, ECLI:EU:C:2017:914, pkt 64), zaś „gdy pracodawca nie umożliwił pracownikowi rzeczywistego skorzystania z prawa do corocznego płatnego urlopu nabytego w odniesieniu do danego okresu rozliczeniowego, stosowanie ogólnego terminu przedawnienia [przewidzianego w prawie krajowym] do wykonywania tego prawa ustanowionego w art. 31 ust. 2 karty wykracza poza to, co jest konieczne do osiągnięcia celu pewności prawa” (pkt 56). Jak to ma z reguły miejsce w przypadku interakcji między prawem unijnym a krajowymi regulacjami dotyczącymi różnego rodzaju terminów, ocena zgodności tych ostatnich z wymogami prawa UE dokonywana jest *ad casum*. Przy takiej ocenie należy mieć na względzie, że prawo do corocznego płatnego urlopu jest z punktu widzenia prawa unijnego zasadą unijnego prawa socjalnego (zob. powołany wyrok TSUE z 6 listopada 2018 r., C-569/16 i C-570/16) oraz – jednocześnie - prawem podstawowym (art. 31 ust. 2 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej). Z uwagi na to szczególne znaczenie prawa do corocznego płatnego urlopu w systematyce prawa unijnego oraz na traktowanie pracodawcy jako silniejszej strony stosunku zatrudnienia, z punktu widzenia prawa unijnego warunkiem skutecznego podniesienia przez pracodawcę zarzutu przedawnienia przewidzianego w prawie krajowym jest wykazanie, że pracodawca umożliwił pracownikowi skorzystanie z urlopu w naturze a pracownik z tej możliwości nie skorzystał.

Mając na uwadze powyższe stanowisko Sądu Najwyższego, należy uznać za bezpodstawne zarzuty naruszenia prawa materialnego podniesione w rozpoznawanej skardze kasacyjnej. Z tej przyczyny Sąd Najwyższy, na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c. oraz art. 98 § 1 k.p.c., orzekł jak w sentencji. O kosztach procesu rozstrzygnięto na podstawie reguły z art. 98 § 1 k.p.c. i art. 99 k.p.c. w związku z art. 398²¹ k.p.c.

[SOP]

[a!]

